

Pozemní ženijní výcvik.

V čísle 4 z r. 1932 a v čísle 3 III. ročníku „Rozhledů technických zbraní“ byly uveřejněny velice zajímavé články o nutnosti změny výcviku a organisace ženijního vojska při 14měsíční presenční službě. I když 14měsíční služba náleží nyní minulosti, obsahovaly náměty plukovníka Petříka a plukovníka ing. Čermáka některé návrhy, které i při 2 leté presenční službě nepozbývají významu, uvědomíme-li si, že její prodloužení nesmí být důvodem k tomu, aby se způsob výcviku a jeho metody počaly zanedbávat.

V obou článcích se klade důraz na rozřešení základní otázky: specialisace pozemního a vodního výcviku — a v jakém vzájemném poměru? První z otázek není nyní při 2 leté presenční službě tak aktuální, neboť dnes jistě dokážeme vycvičit vojíny v obou odvětvích ženijní činnosti, zato druhá otázka, na které z obou odvětví klást větší důraz, zůstává ještě dnes nerozřešena.

Plk. ing. Čermák píše: „Nelze upřít, že se vodní výcvik hůře doplňuje než výcvik pozemní. Nutno však uznat, že se přechody přes vodní toky, spojené se stavbou vodních mostů, nebudou provádět každý den; budou to přece jenom více méně ojedinělé případy. Naproti tomu úprava terénu se všemi složkami i nejobtížnějšími a úprava komunikací bude se provádět stále, zvláště na počátku válečných operací. Podkopový boj se snad nebude tak často provádět, ač se ani ho zříkat nesmíme.“ A dále píše: „Samozřejmě pod podmínkou je, aby ženisté zákopníci uměli převážet a byli upotřebitelní jako výpomoc při stavbě mostu, naopak mužstvo specialisované ve vodní službě musí být vycvičeno v pozemní službě tak, aby ho mohlo být použito jako výpomoci v pozemních pracích.“

Je sice pravda, že výcvik na vodě potřebuje delší doby a větší námahy, ale v poli, vzhledem k našim geografickým podmínkám, se uplatní řídčeji.

Naproti tomu pozemní výcvik sice nevyžaduje dlouhého výcviku, ale ve válce bude pravděpodobně normální činností ženijního vojska. Z toho a z úvahy, že ničení, radící se k pozemní službě, vyžaduje velmi důkladného a svědomitého školení a výcviku, vysvitá, že v míru je nutno zabývat se stejnou měrou jak výcvikem na vodě, tak výcvikem pozemním.

Výcvikové metody vodní služby jsou ještě dnes tytéž, jako dlouhá léta před světovou válkou, neboť předpisy se téměř nezměnily. Způsob provádění výcviku na vodě dosáhl v bývalé rak.-uherské armádě v oněch desítkách let jejího stálého vývoje takové dokonalosti, že dnes je sotva možno tento výcvik nějak změnit. Jen některá odvětví vodního výcviku (plavba lodkami) byla sice zatlačena do pozadí v prospěch jiných, podle dnešních názorů důležitějších. Zato zásady pro přechody a stavbu mostů se vývojem letectva a boje plynem do jisté míry změnily. V celku se však provádí výcvik na vodě a probíhá stejně jako před r. 1914. Metody tohoto výcviku jsou každému z nás úplně známy. Tato okolnost ve spojení se sportovním rázem všech úkonů prováděných na vodě, je hlavní příčinou, proč dnes je všeobecně vodní výcvik, proti pozemnímu pokládán za mnohem důležitější, intenzivnější a racionálnější.

Jinak je tomu s výcvikem pozemním. To, co se z tohoto výcviku cvičilo v době podle předválečných osvědčených výcvikových metod, bylo zcela něco jiného než dnes. Tak na př. před válkou se prováděl obsáhle a velmi důkladně výcvik v podkopovém a pevnostním boji, v sapování. Naproti tomu vytyčování, úprava terénu a stavba komunikací byly proti dnešním požadavkům na velmi primitivním stupni. Třeba připomenout, že se již před válkou věnovalo výcviku v trhání mnoho času a péče; byl to výcvik sice detailní, ale od dnešního způsobu ničení značně odlišný.

Světová válka, hlavně v době ustálení front, přinesla nesmírné poznatky z úpravy terénu, ničení a stavby komunikací a doba poválečná vytrýbila názory na některá odvětví pozemní služby, hlavně na ničení a úpravu terénu.

Proto dnešní pozemní služba je založena z velké části na poznatcích ze světové války a z doby po ní. Byly sice už vydány některé nové předpisy, avšak co hlavně chybí, je předpis o způsobu provádění výcviku a jeho metoda.

Myslím, že není třeba dokazovat, že při jakémkoli výcviku stačí jen znát látku, nýbrž je třeba vědět, jakým způsobem se má cvičit, aby si cvičenec novou látku co nejlépe, co nejrychleji a nejtrvaleji osvojil. Lze říci, že výcviková metoda je stejně důležitá jako výcviková látka!

Nutno však říci, že výcvikové metody v pozemní službě jsou dnes daleko pozadu za výcvikovými metodami na vodě. To je také hlavní příčina, proč mnohý z nás pohlíží na pozemní službu jako na zbytečné plýtvání časem a proč se volá tak často po zvýšení půldnů pro službu vodní. Je to zjev, který se vyvinul z neklidu a ze stálých změn, kterým byl podrobován pozemní výcvik od roku 1918 (hlavně úprava terénu a ničení).

Dnešní způsob provádění pozemního výcviku.

Dříve než přistoupím ke způsobu dnešního provádění výcviku, zopakují krátce úkoly ženijního vojska, pokud se týkají pozemního výcviku:

1. pomáhat při úpravě terénu za útoku i obrany a podporovat pěchotu při stavbě úkrytů, pozorovatelů a j.
2. ničit objekty a dělat podkopy,
3. zřizovat a udržovat ležení a tábory,

4. zřizovat, opravovat a udržovat silnice a cesty.

Krátkce říkajíc pozemní výcvik obsahuje: úpravu terénu, ničení, podkopový boj, táborové práce a stavbu a opravy silnic a cest.

1. Výcvik v úpravě terénu se provádí, pokud vím, všude stejným způsobem. Každý ročník mužstva vybuduje opěrný bod nebo opěrné stanoviště, takže všichni vojíní poznají nejruznější objekty a zároveň se vycvičí a otuží v zacházení se zemním náradím. Totéž lze říci o stavbě překážek.

Protože tu není ztrát ani opotřebování materiálu, lze výcvik provádět bez omezení, rok za rokem a v každém roce s libovolnou intenzitou, aniž si vyžádá značnějších nákladů.

Obtíže pak působí výcvik v stavbě úkrytů a pozorovatelů, důležitých to částí úpravy terénu, neboť právě tyto práce budou v poli ženisté provádět buď sami nebo je budou aspoň řídit. Tento druh výcviku je dnes však příliš omezen nedostatkem vhodného materiálu a obavami před jeho předčasným opotřebováním. Proto se provádí hlavně ve formě školení, t. j. teoreticky; prakticky však jen ve skromných rozměrech. Obvykle je to několik úkrytů a pozorovatelů, které se jednou nebo dvakrát v roce postaví v rámci určitého obranného systému. Že se na těchto objektech může zaměstnat jen málo mužstva, ano i jen část zákopníků, netřeba dokazovat.

Občas je sice slyšet názor, že v míru je nácvik v stavbě úkrytů a pozorovatelů když ne zbytečný, aspoň málo důležitý, ježto ve válce budou tyto práce provádět dřevodělníci ženijního vojska, kteří se s příslušnou konstrukcí objektů obeznámí hned v prvních týdnech. Ale my přece chceme důkladným mírovým výcvikem, někdy dokonce drilem, překonat právě toto první nejnebezpečnější období války, abychom se vyhnuli zbytečným ztrátám materiálním a na životech! A nebudou to jen dřevodělníci, kteří budou o úkrytech a pozorovatelnách pracovat!

2. Další odvětví pozemní služby, které se ještě nepropracovalo k určité výcvikové metodě, je vytyčování obranného postavení, které vzhledem k tomu, že v poli bude prováděno skoro vždy pod tlakem času, jest jistě jednou z nejdůležitějších částí výcvikové služby při úpravě terénu. Dnešní provádění cvičení ve vytyčování, co se rozdělení úkolů týká, trpí obvykle velmi nepružnou centralisací. Celé vytyčování je prováděno jen důstojníky, kdežto většina poddůstojníků a veškeré mužstvo figuruje při každém takovém cvičení nejvýš jako nosiči materiálu.

Že by tento způsob nácviku v poli pod vlivem různých úkolností úplně selhal, netřeba podotýkat (velký úsek, málo času, důstojník na čas nepřítomen atd.).

3. Ničení, ač je výcvikově ze všech odvětví pozemní služby látkou nejobtížnější, není dosud cvičeno tak, jak by toho jeho nepopiratelná důležitost vyžadovala, ač nutno přiznat, že se mu u ženijních rot, zvláště v poslední době, věnuje velká péče. Myslím, že příčinou toho je hlavně dosaďovací předpis T-I-5, který podává jen látku, kterou poddůstojníci a mužstvo mají ovládat, t. j. cíl výcviku, ale nepodává pokyny, jak se tato látka má nacvičit. Vždyť na př. o výcviku vázání náloživa do balíků, o jistých zásadách ničení malých objektů a čtení destruktčních plánů v předpise není ani zmínky, ač by samo roznětové vedení vyžadovalo zvláštních předpisových dodatků, v nichž by se probraly veškeré jeho možnosti.

4. O podkopovém boji se nebudu rozšiřovat, neboť jeho výcvikové zásady jsou tytéž jako před válkou. Částečnou nevýhodou pro řádné provádění výcviku je značné opotřebování materiálu.

Výcvik v stavbě silnic a cest a jich udržování je prováděn celkem nesytematicky, což hlavně zavinují obtíže finančního rázu.*)

Totéž možno říci o nácviu táborových prací.

Návrhy na změnu v provádění pozemního výcviku.

1. U velké části ženijní služby se setkáváme s dřevem jako s hlavním stavebním materiálem. Práce s dřevem se nevyskytuje jen při úpravě terénu, nýbrž i při stavbě výpomocných mostů a částečně i při ničení. Myslím proto, že obratnost v oboru dřevařských prací je pro ženijní vojsko stejně důležitá jako kterýkoliv jiný úkon z pozemní nebo vodní služby. Doposud převládal názor, že není touto otázkou se příliš zabývat, ježto v poli veškeré dřevařské práce budou provedeny dřevodělčíky, vyučenými z civilu, jichž bývá normálně u ženijního vojska dostatek. Při dnešní 2leté službě by se mohly výcvikové požadavky zvýšit a mezi jiným by se mohlo též požadovat, aby každý voják ženijního vojska nebo aspoň každý ženijní poddůstojník a předák, bez ohledu na své civilní zaměstnání, ovládal jistě základy tesařských prací tak, jak jsou uvedeny v předpise T-I-4a—3. Pak by mohl i při těchto pracích vykonávat funkci předáka a poradit mužstvu, i když by byl odkázán jen na sebe.*)

Tento tesařský výcvik by si nevyžádal žádných valných finančních nákladů a jako učitelé by byli poddůstojníci nebo vojáci civilním povoláním dřevodělčíci.

2. Nepružnost a těžkopádnost výcviku při vytyčování mne přivedla na myšlenku, že by bylo výhodné, aby jednotlivé úkony byly rozděleny. Proto by měla být látka všech nebo aspoň základních předpisů označena, zda je určena pro vojína nebo specialistu (řidiče, zákopníka) anebo pro poddůstojníka. Tato látka pro každou z těchto skupin by ovšem znamenala minimum, kterého se musí po skončení presenčení služby bezpodmínečně dosáhnout.

Toto rozdělení výcvikové látky by se na př. při vytyčování projevilo i v racionálnější rozdělení úkolů a prací. Na př. důstojník by určil palby kulometů a hlavní body obranného postavení, poddůstojník, který by musil mít i jisté taktické znalosti, by i v omezeném rozsahu (na př. opěrného bodu) řídil by vytyčení všech důležitých částí postavení, zákopník by musil umět vytrasovat technicky správně veškeré složky úpravy terénu.

Tímto způsobem by se ženijní důstojník stal skutečným řídicím orgánem, máje možnost vše zkontrolovat a event. opravit — a při tom průběh celého vytyčení by se poměrně urychlil.

Podotýkám, že zde mám na mysli onen nejnepríznivější případ, kdy ženijní důstojník nedostane žádné nebo dostane jen stručné pokyny pro vytyčení obranného postavení, takže bude odkázán jen na sebe a na své podřízené.

3. Aby se, hlavně v pozemní službě, dosáhlo intenzivního a racionálního výcviku i aby se částečně odstranila nevýhoda malých výcvikových zkušeností mladších důstojníků a rotmistrů, bylo by výhodné předpisy vypracovat ve třech částech, a to:

první část by obsahovala celou materii příslušného odvětví (dnešní předpis T-I-5),

druhá část by obsahovala způsob mírového výcviku (jak kterou věc co nejlépe a v minimálním čase nacvičit),

třetí část by obsahovala službu v poli (závěrečná cvičení).

*) Obdobně by tomu bylo i s pracemi betonářskými. (Pozn. red.)

4. Pro výcvik v stavbě úkrytů, pozorovaten a částečně i pro podkopový boj by bylo výhodné za účelem systematického nácviku, i aby se nepotřeboval materiál, zavést úkrytové soupravy pro ony typy úkrytů a pozorovaten, jež budou typisovány. Podle těchto normalisovaných typů by se pořídil u každého útvaru zvlášť odolný cvičný materiál (na př. okovaný, opatřený otvory, trny nebo petlicemi pro rychlé sestavení, bez použití skob, hřebíků, vázání a p.), který by se sestavoval ve zvláštních vyzděných výkopech na cvičišti. Každý muž by tímto způsobem sestavoval všechny úkryty a pozorovatelný za své presenční služby tolikrát, že by se mu každý z nich stal běžným pojmem a objektem, který by kdykoli mohl zřít s materiálem nepřizpůsobeným.

Netřeba podotýkat, že by automaticky přestalo kreslení různých úkrytů do sešitů a pamatování si množství rozměrů a čísel. Nevýhoda, že by si mužstvo zvyklo pohodlnému sestavování připraveného materiálu, by se odstranila tím, že by se — tak jako doposud — jednou v roce provedla stavba objektů s materiálem nepřipraveným (hlavně s oddílem zákopníků).

5. Ke konci mám ještě malou poznámku o t. zv. drilu při ženijním výcviku. Zastávám názor, že drill je výhodný a potřebný nejen u pěchoty, ale i u ženijního vojska a u jiných zbraní, avšak jen pro jisté druhy výcviku. Vycházíme-li z předpokladu, že drill, znamenající automatické provádění pohybů a cviků, nahrazuje mozek ve chvílích, kdy jeho činnost je oslabena, docházíme k tomu, že bude potřebný všude tam, kde se musí počítat s překvapením se strany nepřítele, které na nějaký čas ochromí logický vývoj myšlenek a rozhodnutí. Budou to všechny úkony prováděné buď v samé blízkosti nepřítele nebo v jeho palbě nebo konečně i pod tlakem času, kde by drill i u ženijního vojska předem zajistil kladné výsledky.

Jsou to násilné přechody (útokové lávky, převážení, stavba válečných mostů), stavba překážek a pozorovaten, ničení a snad i vytyčování. Zde by drill, rozumně prováděný, předem vyloučil nebo omezil vliv činnosti nepřítele na ony důležité technické akce, na nichž často závisí úspěch celé operace.

Poznámka redakce: Autor, předkládající zde návrhy na zlepšení dnešního způsobu provádění pozemního výcviku, opominul tu připomenouti, že třeba ještě cvičit ženijní vojsko v zřizování překážek proti motorovým vozidlům a v přehrazování komunikací a terénu vůbec, jakož i v obraně proti plynům i součinnost ženistů s letectvem. Tím je jeho názor na rovnocennost pozemního výcviku s vodním ještě více podepřen.

Podplukovník žen. Dr. Ing. Vladimír Hájek:

Využití technických prostředků při zaujetí obrany a za ústupového boje.

(Tři příklady: francouzský, německý a ruský.)

Úvod.

U nás málo cvičí pěchota ústup za využití technických překážek, prováděných zákopníky technických rot, zesílených pracovníky od pěších rot, přes to, že veliké ústupy Němců na západní frontě i na Rusi ukázaly nesmírný význam technických překážek, vytvořených jednotkami za ústupového boje. Ústupový boj se provádí u nás jen manévrem a palbou,